

Libor Tomáš, Otázka čechoslovakismu a postoj Velké Británie 1914-1938. Bakalářská práce. Praha, FHS UK 2007, 34 s.

Oponentský posudek

Předložená práce se dělí na dvě části: v první se autor zamýšlí nad koncepcí čechoslovakismu, ve druhé sleduje vztah britské zahraniční politiky k meziválečnému Československu. Podrobněji v této souvislosti analyzuje postoje R. W. Setona-Watsona. Fakt, že téma bylo v české i světové historiografii již mnohokrát traktováno, staví pisatele před nelehký úkol vypořádat se s četnými prameny a zejména s bohatou sekundární literaturou. A právě heuristika představuje největší slabinu bakalářského eseje, což se negativně promítá do uchopení a samotného zvládnutí příliš široce vymezeného tématu. Místo aktivního zjišťování a studia pramenů dostupných v Praze (archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, archiv Ústavu T. G. Masaryka) se Tomáš spokojil se třemi edicemi pramenů, na nichž postavil celou práci (R. W. Seton-Watson and His Relations with Czechs and Slovaks, Dokumenty československé zahraniční politiky a Dějiny českého státu v dokumentech). Pominu-li fakt, že dnes již českému studentovi, pokud se rozhodl pro takové téma, není nedostupné ani studium v Londýně (v tomto případě zejména na Škole slovanských a východoevropských studií, kde jsou uloženy Seton-Watsonovy fondy, a v Britské knihovně), pak rozhodně překvapí, že nevyužil ani tituly běžně dostupné v Národní knihovně (např. práce F. Peroutky, I. Déreera, A. Klimka, D. Kováče, D. Brandese, J. Hoensche či R. Evanse) a cituje naopak práce, jež žádný vztah ke zvolenému tématu, jak sám na s. 28-31 přiznává, nemají (E. H. Carr, W. N. Medlicott, E. Wiskemann). V ruce neměl ani jedinou práci Setona-Watsona, jehož názory do klíčové šesté kapitoly přebírá toliko z výše zmiňované edice. Svědčí to o autorově bezradnosti, kterou nemohou omluvit ani v práci několikrát zmiňovaná upozornění na nedostatek pramenů.

Práce je zároveň dokladem toho, že se autor dostatečně neseznámil s metodami historické práce, zejména s kritickou analýzou pramenů, ani s technikou poznámkového aparátu (některé odkazy na literaturu jsou nevhodně umístovány přímo do textu). Výsledkem je málo reprezentativní přehled názorů několika vybraných politiků a intelektuálů (T. G. Masaryk, E. Beneš, R. W. Seton-Watson), jejichž myšlenky často přebírá bez většího nadhledu. Pomíjí přitom názory, jež nekorespondovaly s hlavním proudem. Citace místy přebírá z druhé či třetí ruky (např. s. 16, pozn. 22). Tím znovu vytváří povrchní a zploštělý obraz celé problematiky, právě takový, jaký v úvodu své práce sám kritizuje. Nepodařilo se mu totiž dostát v úvodu proklamovanému příslibu, že se chce pokusit porovnat názory elity s názory širší veřejnosti

(s. 3), zřejmě pro značnou náročnost takového přístupu. Neprošel například dobové učebnice, jejichž analýza by takový pohled aspoň zčásti umožňovala a na něž v této souvislosti sám upozorňuje, a nevyužil ani poznatky, k nimž v tomto směru dospěla jinak jím často citovaná norská historička Elizabeth Bakke. Veřejné mínění ve Velké Británii přiblížil pouze ilustrativně citáty z britských novin, převzatých z výše zmiňované edice.

Místo toho se autor nakonec zaměřil na otázku rozkolísanosti při používání pojmů československý, česko-slovenský, Czech, Bohemian a Czechoslovak ve vybraných českých a anglosaských dokumentech, jež je ovšem zejména v období před vznikem republiky vcelku snadno pochopitelná. Navíc čechoslovakismus nelze redukovat na problém čistě lingvistický. Šlo, jak sám naznačuje, o účelový konstrukt, který měl svůj hlavní význam při zakládání republiky, a to zejména směrem do zahraničí, jehož povědomí o střední Evropě bylo v té době mizivé. Údiv autora nad postojem slovenské komunity v USA k Prohlášení českého komitétu zahraničního z roku 1915 (s. 11) by ovšem byl jistě menší, kdyby se byl aspoň okrajově seznámil také s krajanskou problematikou a s odlišným vnímáním pojmu národ doma a v zahraničí. Tento důležitý problém zůstal zcela pomínut.

Vzhledem k tomu, že předložená bakalářská esej v některých výše uvedených oblastech nevyhovuje plně požadavkům na práci tohoto typu kladeným, doporučuji ji hodnotit 20 kredity.

V Praze 15. 8. 2007

PhDr. Roman Zaoral
oponent